

Beskrivelse af observation af Sortterne sp. (*Chlidonias niger* sp.) med flere karakterer svarende til Amerikansk Sortterne (*Chlidonias niger surinamensis*) ved Hvide Sande d. 9. oktober 2006.

Følgende beskrivelse omhandler fundet af en Sortterne (*Chlidonias niger niger/surinamensis*) der rastede i Hvide Sande, Ringkøbing Amt i tidsrummet mandag d. 9 oktober til i hvert fald tirsdag d. 10. oktober 2006. Beskrivelsen udgør alene mine egne observationer af fuglen, herunder hvilke feltkendetegn jeg noterede mig i forbindelse hermed. Fundet er fotodokumenteret, men nedenstående skildring er tænkt som en opsummering af samtlige kendetegn der blev iagttaget.

Fuglen blev fundet af Alex Sand Frich med følgende medobservatører: Peter Lafrenz, Alex B. Bühring, Lennart Pedersen, Erik Enevoldsen og Ulf Eschou Møller.

Situationsbeskrivelse:

Mandag d. 9 oktober 2006 var en helt forrygende morgen ved indsejlingen i Hvide Sande, hvor Lyngvigbanden¹ dækkede det massive småfugletræk, krydret med den mest flippede observation af Hvidbrynet Løvsanger². Da trækket var stilnet af, besluttede vi os for at dele os, så flere krat kunne dækkes ved kratlusk. Jeg deltog i "sydholdet" der foruden mig bestod af LP, ABB, EE, mens ASF og PLAF udgjorde "nordholdet". Da vi havde lusket noget tid, og konstateret at krattene på fjordsiden nok var lidt for gennemsuset af vind, ringede ASF og PLAF om en Tik-værling, der havde trukket forbi dem ved Nørregade 70 (Eriks gamle have) på fjordsiden. Vi kørte dertil, og hjalp med eftersøgningen der dog virkede meget uoverkommelig, idet værlingen var trukket i retning af et meget stort krat, der ikke er tilgængeligt pga. private haver. Det lykkedes os ikke at genfinde Tik-værlingen, der således blev en Dip-værling for vores vedkommende.

Da vi ankom til gerningsstedet, blev vi informeret om ny art for Uge 41 anno 2006 i form af Sortterne, og så vidt jeg husker nævnte Alex meget tidligt i forløbet, at den så ret underlig ud ved at have smudsige flanker og mørk overgump/hale. Vi fik hurtigt genfundet Sortternen, der fouragerede på fjordsiden, og egentligt sås ret godt i flot solskin på afstande af mellem 30 og 200 meter. Det lykkedes at tage flere fotos der alle integreres her, uredigeret med hensyn til farve og kontrast. Nedenfor følger mine iagttagelser:

Beskrivelse

Jizz/helhedsindtryk: En meget klassisk *Chlidonias* terne, der var langt mindre og mørkere end Split- og Fjordterne, der også sås på lokaliteten. Sortternen virkede meget mørk og ensfarvet på afstand – uden nævneværdig saddeleffekt, så Hvidskægget Terne og Hvidvinget Terne kunne straks udelukkes. Det der for mig virkede afvigende på afstand, var den meget beskedne kontrast på overgumpen i forhold til ryggen. Jeg synes altid at der er en forholdsvis stor kontrast på overgumpen hos unge sortterner, hvor overgumpen er klart tydeligere end ryggen. På denne observerede fugl, virkede halepartiet ret ensfarvet mørkt dog med en anelse

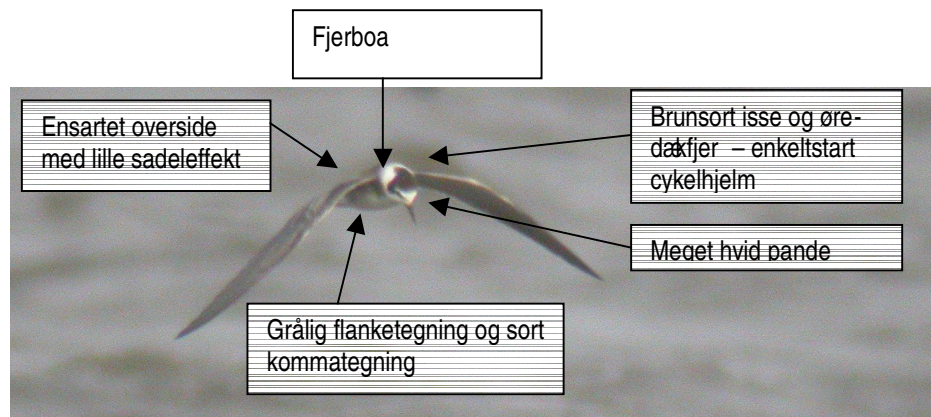
¹ ASF, ABB, LP, PLAF, EE, UEM

² Under dagens trækobservationer, opdager ABB en sanger komme "dumpende ned fra himmelen", og vi når lige at se en grøn nullermand forsvinde ind i et hybenkrat på 3x2 meter kun 20 meter foran os. Idet phyllen stryger ind i krattet giver den et halvt kald, og Frichen skyder skarpt fra hofen og råber Hvidbryn mens vi alle står som stivnet! Efterfølgende hopper brynet rundt i det lille krat, og ses rigtigt fint i ca. 10 minutter? Den hopper op på en gren og kigger sig lidt omkring inden den pludselig flyver ud af krattet og tager højde mod indsejlingen dvs. regulært trækforsøg. I den halvkraftige søndenvind, går det ikke farligt stærkt, og vi kan se alle feltkendetegn i flugten! Tydelige vingebånd, lang øjenbrynsstribe, hvid underside! Brynet fortryder dog trækforsøget over indsejlingen, og drejer af mod bageren dvs. mod øst. En virkelig flippet oplevelse.....

lysere overgump, der trods alt fremstod som lyseste punkt på linien næb -hale, hvor issen var det mørkeste punkt.

Hoved og næb:

Næbet var som et klassisk Sortterne næb, og jeg bemærkede intet afvigende. Hoved tegningen var efter min mening som en klassisk 1k *niger*, med brunsorte øredækfjer, isse og del af nakken, der skaber en klar cykelhjem effekt – som under enkeltstart med forlænget bagparti. Hjelmen startede ca. over øjet, i kontrast til hvid pande, der fortsatte i en lille kile ned til bag øjet. Bagtil afgrænses hjelmen af hvid halskrave ala Steppenhøjs fjerboa, bagved øredækfjerene, dog afbrudt af brun/sort felt i nakken. Jeg syntes af farven var ensartet brunsort, og virkede på mig som det mørkeste punkt på fuglen.

Ryg og hale:

Ryggen var gråbrun med lyse rander på rygfjerene, hvilket jeg i observationsøjeblikket noterede mig som en klar indikation af 1k fugl, ganske som ventet. Jeg noterede mig ikke noget egentligt usædvanligt herved, da det mindede mig om en klassisk 1k *niger*, men jeg har på den anden side ingen erfaring i forskellene mellem *niger* og *surinamensis*. På afstand virkede fuglen ensartet på oversiden.

Halen var mere mørkegrå og ensfarvet, end jeg nogensinde tidligere har set på 1k *niger*, og der var kun en moderat forskel i toningen på overgumpen i forhold til hale og ryg. Jeg fik ikke fotos af ryg samt hale, men ASF skulle være i besiddelse af fotos heraf.

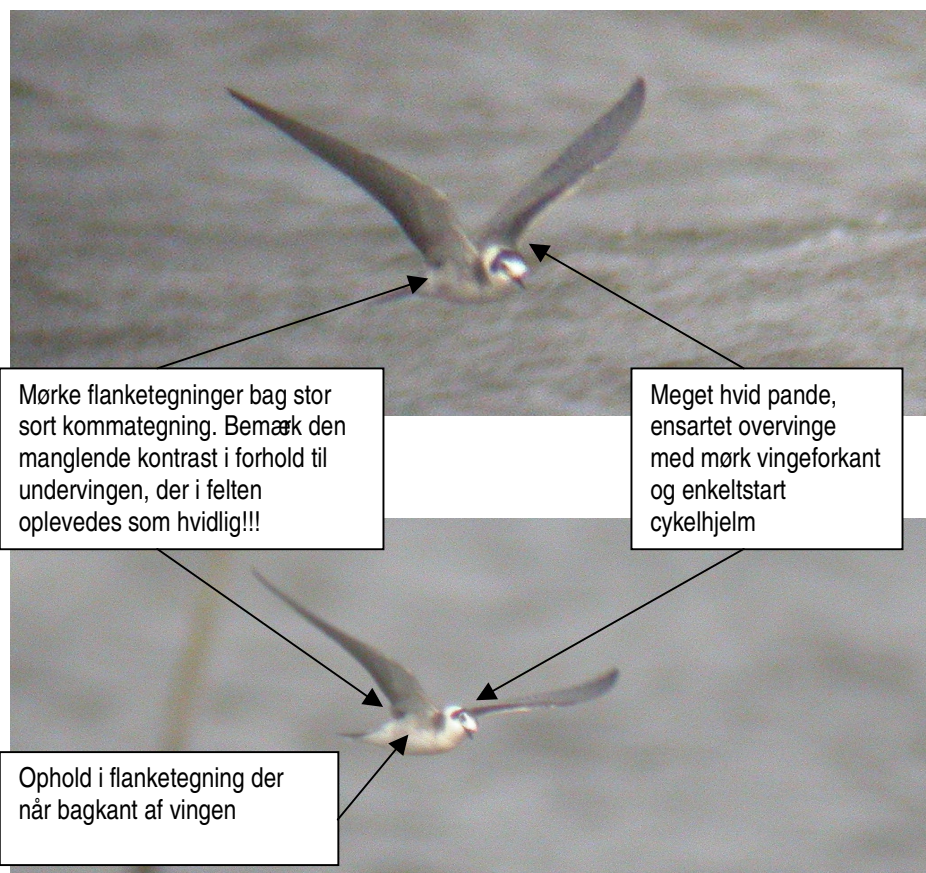
Underside og undergump:

Fuglen var hvid på bug og undergump, med klassisk stor sort kommategning placeret ved forkanten af vingen, på flanken. Bagved kommategningen, havde fuglen helt klart grålige smudsige tegninger der fortsatte langs flankerne til bagkanten af vingen. Ca. midt i flankemarkeringerne var der et lysere parti, nærmest som et ophold i flankemarkeringen. Jeg mindes aldrig at have set dette hos *niger*, der på alle de individer jeg har set, har været snehvide i armhulerne og langs flankerne. Jf. fotos nedenfor.

Vinger:

Oversiden af vingen var grå med lille kontrast til de mørkere rygfjer – lille sadleffekt. Forkanten af vingen var mørkegrå som jeg normalt også ser det hos *niger*. Helhedsindtrykket af oversiden virkede ret mørk og ensfarvet, især på afstand.

Undervingen virkede i felten hvidlig som jeg normalt opfatter det hos *niger*. På et af mine fotos, kan jeg dog ikke se kontrasten mellem de grålige flankemarkeringer og undervingedækfjerene.

Ben: Ikke observeret

Adfærd: Fouragerede på almindelig Sortternevis, med elegante flaks og krumspring.

Stemme: Ikke hørt

Forveksling: Jeg har ingen erfaringer overhovedet med *surinamensis*, men det der i felten var påfaldende anderledes ved denne fugl i forhold til de *niger* jeg tidligere har set, var :

- Smudsige flanker
- Mørkegrå hale/overgump med lille kontrast til ryg
- Mørkere helhedsindtryk

Til gengæld synes jeg at hovedtegningen passer perfekt på *niger*, hvor *surinamensis* i højere grad burde ligne Hvidvinget Terne, ved at være lyskædet og med svagere kontrast til ryggen.

Hvorvidt den grålige flankemarkering er kraftig nok til *surinamensis* er svært at bedømme, men jeg synes at mine fotos meget godt gengiver hvad jeg oplevede

i felten. Jeg har sammenlignet et begrænset antal fotos på internettet og her synes jeg at markeringen falder indenfor variationen hos *surinamensis*.

For reference jf. følgende sider på internettet:

http://www.wildbirdgallery.com/images/birds/chlidonias_niger/surinamensis.htm

<http://www.martinreid.com/Main%20website/blte.html>

Jf. første link, er der billeder af 1k *surinamensis*, hvor hovedtegningen virker meget mørk. Der er lyse skæ på issen som beskrevet i litteraturen, men jeg tror at man på selv tæ hold, ville kunne have sværet ved at se dette.

Jf. andet link, er en Sortterne sp. fotograferet i Texas, USA. Denne fugle havde mørke flanker og hovedtegning som *niger*!!! Hvorvidt dette er en *surinamensis* med hovedtegning som *niger* eller en *niger* med flankemarkering som *surinamensis* er stadig et åbent spørgsmål, idet fuglen tilsyneladende aldrig er bestemt endeligt. Dette åbner dog for spørgsmålet om hvorvidt *surinamensis* kan have hovedtegning som *niger*, og hvorvidt *niger* kan have flankemarkeringer som *surinamensis*.

På baggrund af mine observationer og erfaringer, vil jeg ikke bestemme fuglen, idet der efter min mening er divergerende feltkendetegn. På baggrund af den litteratur jeg er i besiddelse af, mener jeg at der kan stilles spørgsmålstegn ved, om variationen hos *niger* og *surinamensis* er tilstrækkeligt kendt, og at man derfor ikke her kan træffe en entydig konklusion.

Felterfaring

Jeg har set på fugle siden juni 1993, og har ofte observeret Sortterne der bl.a. yngler ved Vest Stadil Fjord. Om efteråret har jeg foruden ved Vest Stadil Fjord, iagttaget Sortterner på havtræk ved Nr. Lyngvig i september og oktober, foruden observationer gjort ved Blåvand, da jeg var observatør. Så sent som en måned forud for ovenstående observation, så jeg 5 1k Sortterne fouragere sammen med 1 1k Hvidvinget Terne ved Vest Stadil Fjord. Jeg har aldrig set Amerikansk Sortterne – *surinamensis*.

Afstand og optik

Afstanden til fuglen var ca. 30-200 meter. Blev flere gange observeret på næ hold. Observeret med Swarovski 10x50 og Leica Apo-televid 77 32x.

Vejr og lysforhold

Vejret var klart med 1/8 skydække og solskin. Vinden i S med ca. 5 m/s. God sigt.

Observatør

Alex Sand Frich
Vestervænget 10
7300 Jelling
75870800

Medobservatører

Ovenstående beskrivelse er alene mine iagttagelser i forbindelse med observationen, men som anført ovenfor deltog følgende i observationen: ABB, PLAF, LP, EE foruden ASF og undertegnede. Henvendelse i forbindelse med nærværende beskrivelse bedes derfor rettet til:

Ulf Eschou Møller
St. Lundgård Vej 77, Tjørring
7400 Herning
97123055 / 23608989
e-mail: uemoller@mail.dk

Bilag

